

Samapalkkaisuusohjelman asiantuntijaryhmän kokous

Aika	Perjantai 19.9.2014 klo 8.30 -9.50
Paikka	Sosiaali- ja terveysministeriö Meritullinkatu 8, kokoushuone D268 Disko
Osallistujat	Ulla-Maija Rajakangas, STM (puheenjohtaja) Tarja Arkio, Akava (poistui klo 8.50) Eeva Korolainen, EK Pauliina Hirsimäki, KiT Jouko Hämäläinen, KT Anja Lahermaa, STTK Mika Happonen, VTML Riitta Martikainen, STM Mari-Elina McAteer, STM Outi Viitamaa-Tervonen, STM Mikko Auvinen, STM (sihteeri)

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 8.30.

2 Kokouksen läsnäolijoiden toteaminen

Kokoukseen osallistujat esittelivät lyhyesti itsensä. Osallistujalista laitettiin kiertämään.

3 Kokouksen asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin kokouksen asialista.

4 Edellisen kokouksen pöytäkirjan tarkistaminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

5 EU:n komission suositus palkkauksen läpinäkyvyydestä

Outi Viitamaa-Tervonen esitteli komission suositusta palkkauksen läpinäkyvyydestä ja siihen liittyviä toimia. Komissio antoi maaliskuussa suosituksen, jossa jäsenvaltioita kehoitetaan lisäämään naisten ja miesten palkkauksen läpinäkyvyyttä. Tavoitteena on sukupuolten palkkaeron kaventaminen ja samapalkkaisuusperiaatteen lujittaminen. Palkkauksen läpinäkyvyys voi auttaa tunnistamaan mahdollisen sukupuolten eriarvoisen kohtelun ja syrjinnän sekä mahdollistaa korjaavat toimenpiteet.

Ainakin yksi suosituksen kohtien 3-6 suosituksista olisi kuuluttava jäsenvaltioiden toimenpiteisiin. Suositus sisältää myös laajasti erilaisia muita

toimenpiteitä, suosituksen **kohdat 7- 18.**

Jäsenvaltioiden on raportoitava 31.12.2015 mennessä komission suositukseen liittyvistä toimenpiteistä. Suositus on kohdistettu myös työmarkkinajärjestöille.

Tasa-arvolain palkkakartoitusta koskeva lakiuudistus ja samapalkkaisuus-ohjelmassa tehdyt toimet toteuttavat osin komission suosituksen toimenpiteitä. Suositus antaa suuntaa ja tukea uudistuksille erityisesti seuraavissa tavoitteissa:

Työntekijöiden tiedonsaantioikeus, säännöllinen palkkausta koskeva tiedottaminen henkilöstölle ja tarkastusten toteuttaminen isoissa yrityksissä. Lähtökohtaisesti tasa-arvovaltuutetulla ja -lautakunnalla on laaja tiedonsaantioikeus ja tarkastusoikeus koko tasa-arvolain osalta. Samanarvoisen työn käsitteen selvennys toisi lisäarvoa Suomen järjestelmään, samoin kuin säännöllisen tiedon tuottaminen palkkasyrjintätapauksista.

Tämän syksyn aikana STM tekee suosituksen ja voimassa olevan ja voimaan tulevan lainsäädännön vertailun. Tämän jälkeen edetään johtopäätöksiin ja toimenpiteisiin. Asiaa käsitellään johtoryhmän joulukuun kokouksessa.

Puheenjohtaja esitti, että asiantuntijaryhmä kävisi nyt evästyskeskustelua ja konkreettiset ehdotukset tuodaan joulukuussa johtoryhmään.

Keskustelussa tuotiin esiin, että kyseessä on suositus, ei velvoite ja että lainsäädäntö jo osin vastaa suositusta. Läpinäkyvyys ei saisi olla tavoite sinänsä, vaan keino samapalkkaisuustavoitteen lujittamiseen. Läpinäkyvyyden yhtenä tavoitteena todettiin olevan palkkasyrjintätapausten käsittelyn helpottaminen.

Tiedusteltiin, onko missään maassa tehty samanarvoisen työn määrittelyä lakiin. Arvioitiin, että tällaisia määrittelyjä ei useinkaan ole tehty lakiin. Joidenkin maiden työehtosopimuksissa otetaan kantaa työn vaativuuden arviointikriteereihin. Samanarvoisen työn käsitteen määrittely koettiin hankalaksi.

Tuli myös esiin, että suosituksen toteuttaminen voisi lisätä hallinnollista taakkaa ja että nykyisillä ohjeistuksilla pärjätään. Korostettiin sitä, että tasa-arvolakiesitys on parhaillaan eduskunnassa eikä sen vaikutuksia vielä tiedetä. Toisaalta korostettiin myös, että palkka-avoimuuden lisääminen voi olla yksi keino edistää samapalkkaisuutta. Myös erilaiset tarkastukset voisivat tuoda lisäarvoa samapalkkaisuuteen.

Tasa-arvovaltuutetun itsenäinen kanteennosto-oikeus herätti keskustelua. Kanteen nosto-oikeutta pidettiin isona muutoksena nykyiseen tilanteeseen. Toisaalta taas katsottiin, että kanteen nosto- oikeus voi olla toisinaan keino saada asioita eteenpäin.

Yhteisesti todettiin, että keskustelua tulisi jatkaa ennen joulukuun johtoryhmää seuraavassa asiantuntijaryhmän kokouksessa. Outi Viitamaa-Tervonen toimittaa suosituksen ja voimassa olevan ja voimaan tulevan lainsäädännön vertailun sidosryhmille lähiviikkoina.

6 Samapalkkaisuusohjelman toimentasuunnitelman päivitys ja hankkeiden tilanne

Outi Viitamaa-Tervonen antoi tilannearvion samapalkkaisuusohjelmasta ja kertoi ohjelman loppukauden toiminnasta. Tilannekatsaus katsottiin tarpeelliseksi, koska edellisestä asiantuntijaryhmän kokouksesta on kulunut runsaasti aikaa.

- Tasa-arvolain muutokset, sisältäen mm. työpaikan tasa-arvosuunnitelmia ja palkkakartoituksia koskevat täsmennykset, ovat eduskuntakäsittelyssä. Ennakoitu voimaantuloaika 1.1.2015.
- Palkkatietämystä on lisätty mm. toteuttamalla STM:n Puhutaan palkkoista -viestintäkampanjan jatko 28.2.-17.3.2014.
- Palkkausjärjestelmien kehittämisessä on päästy eteenpäin. Lisäpanostuksia tavoitteeseen kuitenkin tarvitaan. Tilastokeskuksen laaja Työolotutkimus valmistuu marraskuun lopulla ja antaa yhden lähtökohdan arvioida palkkausjärjestelmien tilannetta.
- Työelämän segregaatian lieventämistä työstiittiin työpajassa 22.5. Tavoitteena oli koota ehdotuksia syksyn konkreettiselle työsuunnitelmalle.

Samapalkkaisuusohjelmalla on käynnissä kolme hanketta:

- STM: n Työelämän rakennemuutoksen vaikutukset -tutkimushanke 2013 - 2014 arvioi tilastollisin menetelmin muutosten vaikutuksia naisten ja miesten työmarkkina-asemaan ja palkkaukseen. Hanke päättyy vuoden lopulla.
- STM: n ja ESR:n rahoittama NaisUrat -hanke 2013 -2014 edistää asiantuntija, toimihenkilö- ja keskijohdon tehtävissä olevien naisten urakehitystä ja kehittää kohdeyritysten kokemusten pohjalta toimintamalleja kehittämistyöhön yleisemminkin.
- Valtioneuvoston päätöksentekoa tukevassa selvitys- ja tutkimus-suunnitelmassa yhtenä kärkiteemana on koulutuksellisen tasa-arvon ja oppimistulosten uudet haasteet myös sukupuolen kannalta. Tasa-arvotemasta vastaa OKM. Hanke on vasta käynnistymässä, joten tulokset eivät ehtine tulla tämän ohjelman aikana.

Asiantuntijaryhmä kävi keskustelua palkkausjärjestelmien tilanteesta ja Tilastokeskuksen Työolotutkimuksesta. Keskustelussa tuli esiin, että Työolotutkimus perustuu palkansaajien kokemuksiin eikä välttämättä kerro koko totuutta. Keskustelussa viitattiin myös Juhani Saloniuksen Samapalkkaisuusohjelman kokonaisarviointiin.

Viitamaa-Tervonen esitti asiantuntijaryhmälle toiveen, että työmarkkina-järjestöt toimittavat tietoa toimialojen palkkausjärjestelmistä ja niiden tilanteesta. Joitakin huomioita tuli esiin jo kokouksessa ja niitä voidaan hyödyntää samapalkkaisuusohjelman arvioinnissa.

7 Samapalkkafoorumi 4.12.2014

Mari-Elina McAteer kertoi tulevasta Samapalkkafoorumista. Asiantuntija-ryhmälle jaettiin ohjelmaluonnos foorumin rakenteesta ja sisällöstä. Foorumi pidetään samana päivänä kuin Samapalkkaisuusohjelman johtoryhmä. Foorumin valmistelu on käynnissä ja ennakkokutsu on lähetetty. Puhujia ovat mm. ministeri Susanna Huovinen ja Pentti Arajärvi.

Samapalkkafoorumeja on pidetty viisi kertaa vuodesta 2008 lähtien. Lisäksi Samapalkkaisuusohjelma on järjestänyt kaksi kertaa segregaatian lieventämistä koskevan työpajan samapalkkaisuusohjelmassa mukana oleville sekä alan asiantuntijoille. Sopimuspolitiikka on ollut yksi usein toistuvista teemoista aiemmissa foorumeissa. Muita seminaareissa käsiteltyjä teemoja ovat olleet muun muassa segregaatian lieventäminen koulutuksessa, palkkatietämys ja EU:n toimet.

Keskusteltiin foorumin puhujista ja teemoista. Todettiin, että katsaus menneeseen ja tulevaan on hyvä idea näin toimintakauden lopussa: on syytä tehdä läpileikkaus koko kauteen. Puheenvuorojen pitäjien joukkoon toivottiin tasapuolisuutta. Työmarkkinaosapuolet miettivät keskenään, kuka esiintyy osapuolten edustajina foorumissa. Puheenjohtaja esitti pyynnön, että keskusjärjestöt esittäisivät kaksi nimeä foorumin puhujiksi, yksi mies ja yksi nainen.

8 Kooste Segregaatiotyöpajan työskentelystä

Asiantuntijaryhmä keskusteli 'Samapalkkaisuusohjelman asiantuntijaryhmän segregaatian lieventäminen työelämässä' - työpajan 22.5.2014 raportista. Raportin yhteenvetokeskustelu -osio koettiin liian ohjelmalliseksi, vaikka kyse oli tilaisuuden vetäjän tekemästä keskustelun yhteenvedosta. Todettiin, että raportin yhteenveto ei ole kattava tai sitova kuvaus osapuolten tekemistä toimenpiteistä. Muun muassa STTK:n osuus jäi puuttumaan yhteenvedosta työesteen takia. Muilta osin raportti hyväksyttiin ja todettiin, että raportti on tehty asiantuntijaryhmän työn tueksi.

9 Muut asiat

Aiheesta 'Samapalkkaisuustavoitteen jatko 2015 jälkeen' todettiin, että lokamarraskuulle on sovittu tapaamisia työmarkkinajohtajien kanssa. Tapaamisissa ovat mukana Pentti Arajärvi ja Ulla-Maija Rajakangas.

10 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 9.50.

JAKELU

Asiantuntijaryhmän jäsenet

